

ผลการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการสรุปผลการวิจัย รวมทั้งการอภิปรายและขอเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ และขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 9
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 9
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 9
4. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในเขตการศึกษา 9

สมมติฐานในการวิจัย

1. ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ไม่แตกต่างกัน
2. ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ไม่แตกต่างกัน

3. สภาพการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน
4. ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 9 ได้แก่จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น สกลนคร หนองคายและเลย ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารและครูจากโรงเรียนเดียวกันจำนวน 24 โรงเรียน ซึ่งเลือกมาโดยวิธี Stratified Random Sampling โดยแยกเป็นผู้บริหารจำนวน 240 คน ครูจำนวน 288 คน เป็นบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 18 คน จากประชากรทั้งหมด รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 546 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสำรวจที่สร้างขึ้นในรูปแบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ เมื่อสร้างเสร็จแล้ว ให้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น แล้วจึงนำมาปรับปรุงเพื่อเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (Check List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open-Ended)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งได้แจกและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากแบบสอบถามที่แจกไป 546 ฉบับ ได้รับคืนเป็นฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 458 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.88
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - ก. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ โดยเสนอ

เป็นตารางประกอบความเรียง

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรและปัญหาการใช้หลักสูตร วิเคราะห์โดย
หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ความแปรปรวน โดยใช้ค่า F
($F - test$) และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้ค่า t ($t - test$) โดยเสนอ
เป็นตารางประกอบความเรียง

ค. ข้อมูลที่เป็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เสนอข้อมูลโดยการเรียงเรียงกะแนม
ของความคิดเห็นมากน้อยตามลำดับ

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง
21-30 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีอายุราชการระหว่าง 1-5 ปี ระยะเวลาที่ดำรง
ตำแหน่งปัจจุบันอยู่ระหว่าง 1-5 ปี เช่นกัน และมีประสบการณ์ในการอบรม/สัมมนา การใช้หลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มาแล้ว
2. ครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นหญิง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่
เป็นชาย ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กเป็นหญิง เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วส่วนใหญ่เป็นหญิงและมีอายุ
ระหว่าง 21-30 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีอายุราชการระหว่าง 1-5 ปี ระยะเวลา
ที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบันอยู่ระหว่าง 1-5 ปี เช่นกัน ไม่มีประสบการณ์ในการอบรม/สัมมนา การใช้
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
3. บุคลากรทางการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นชาย ที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สำเร็จการ
ศึกษาในระดับปริญญาตรี มีอายุราชการระหว่าง 6-10 ปี ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ปัจจุบันอยู่
ระหว่าง 1-5 ปี และมีประสบการณ์ในการอบรม/สัมมนาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช
2521 มาแล้ว

4. ความพร้อมของโรงเรียนขนาดต่างๆ เกี่ยวกับห้องปฏิบัติการ

4.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่เห็นว่าห้องปฏิบัติการเพียงพอ ส่วนที่เห็นว่าไม่เพียงพอคือ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ และห้องปฏิบัติการวิชาชีพ ที่เห็นว่ายังไม่มีคือห้องจัดกิจกรรมนักเรียน และโรงพลศึกษา

4.2 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่เห็นว่า มีห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ ส่วนห้องที่เห็นว่าเพียงพอคือ ห้องวิทยาศาสตร์ แต่ห้องที่ยังไม่มีคือห้องแนะแนว ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ห้องจัดกิจกรรมนักเรียนและโรงพลศึกษา

4.3 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ยังไม่มีห้องปฏิบัติการ ยังมีไม่เพียงพอคือห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ห้องจัดกิจกรรมนักเรียน และ ห้องปฏิบัติการวิชาชีพ

สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร

ก. ความเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 9 สรุปได้ดังนี้

1. ระดับหน่วยศึกษานิเทศก์

เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรในระดับหน่วยศึกษานิเทศก์ เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตรนั้น เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน

2. ระดับกลุ่มโรงเรียน

เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรในระดับกลุ่มโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน

ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตรนั้น เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน

3. ระดับโรงเรียน

เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรในระดับโรงเรียน เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมและพิจารณาในทุก ๆ ด้าน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน

เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรนั้น เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมและพิจารณาในทุก ๆ ด้าน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างทั้งโดยส่วนรวม และทุก ๆ ด้าน ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้น ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในคานบุคลากร ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมทั้งเขตการศึกษา สรุปได้ว่า

เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา และวิเคราะห์ความแตกต่าง

ของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกัน แสดงว่ายอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2

ข. สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กในเขตการศึกษา 9 สรุปได้ดังนี้

1. กานหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร

เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนและวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตรนั้น เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กไม่แตกต่างกัน

2. คานบุคลากร

เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตร เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน

ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตรนั้น เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน

3. การกิจกรรมการเรียนการสอน

เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตร เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่าผู้บริหาร และครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนนี้หากการใช้หลักสูตร เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่าผู้บริหาร และครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

4. ด้านสื่อการเรียน

เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตร เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่าผู้บริหาร และครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง ขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ส่วนนี้หากการใช้หลักสูตร เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

5. การเปรียบเทียบผล

เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตร เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่าผู้บริหาร และครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกัน

ส่วนผู้บริหารใช้หลักสูตรนั้น เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่า ผู้บริหาร และครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แสดงว่าปฏิเสธสมมุติฐานที่ 3

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แสดงว่าปฏิเสธสมมุติฐานที่ 4

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่สำคัญซึ่งรวบรวมจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการใช้หลักสูตร
 - 1.1 ครูไม่เข้าใจหลักสูตร
 - 1.2 หลักสูตรไม่เหมาะสมกับโรงเรียนบางท้องถิ่น
 - 1.3 การใช้หลักสูตรไม่ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้
2. คานหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร
 - 2.1 เอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ
 - 2.2 เนื้อหาของหลักสูตรมีมากเกินไปไม่เหมาะสมกับเวลาเรียน
 - 2.3 เนื้อหาของหลักสูตรยากและซับซ้อน ไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน
 - 2.4 เอกสารหลักสูตรผลิตออกช้า
3. คานบุคลากร
 - 3.1 บุคลากรไม่เพียงพอ
 - 3.2 การใช้บุคลากรไม่ตรงกับควมถนัดและความสามารถ
 - 3.3 ขาดครูที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะทางวิชาชีพ
4. คานกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 4.1 ขาดอุปกรณ์ที่ช่วยเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 4.2 เวลาเรียนจำกัด เป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
 - 4.3 ครูยังใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิม ไม่สนใจกิจกรรมใหม่ ๆ

5. ด้านสื่อการเรียน
 - 5.1 สื่อการเรียนไม่เพียงพอ
 - 5.2 ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียน
6. ด้านการประเมินผล
 - 6.1 ครูไม่เข้าใจวิธีการประเมินผล
 - 6.2 นักเรียนไม่สนใจสอบแก้ตัว
7. เรื่องอื่น ๆ

ควรมีการอบรมครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ทุกหมวดวิชา ก่อนเปิดภาคเรียนทุกปี

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล การวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพ และปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ที่วิจัยพบโดยกล่าวตามลำดับ ดังนี้คือ

ข้อมูลส่วนตัว

1. ผู้บริหาร เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษาที่สูงขึ้นสำเร็จปริญญาตรี และจากประสบการณ์ในการอบรม/สัมมนาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 แสดงว่า ผู้บริหารนางมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรทรงกัน นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 21 ถึง 30 ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงาน แลถาพิจารณาถึงอายุราชการและระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง เพียง 1-5 ปี ผู้บริหารลาจยังมีประสบการณ์ในการทำงานไม่มากนัก การปฏิบัติงานในหน้าที่ใดก็ตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่มาก่อนจะมีความรู้ความเข้าใจ และทราบปัญหาที่ยิ่งขึ้น รวมทั้งคา บุคลากรแต่ละฝ่ายพยายามที่จะศึกษาและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น โดยพยายามเพิ่มประสบการณ์ของตนเอง ผลงานที่ปฏิบัติก็ยอมรับทุกชนิด

อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครู เมื่อพิจารณาจากอายุราชการและระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ถือว่ายังมี ประสบการณ์ในการทำงานน้อย ประกอบกับยังมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี ย่อมเป็นการลำบาก ในการที่จะให้ครูนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล จากการวิจัยของกรมสามัญศึกษา พบว่า เด็กที่เรียนกับครูที่มีวุฒิสองจะมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่เรียนกับครูที่มีวุฒิต่ำ¹ แมแตงงานวิจัย ในต่างประเทศของชิม (Shim) ซึ่งได้เคยศึกษาลักษณะ 4 อย่างของครูคือ เกณฑ์เฉลี่ย ผลการเรียน (College Grade Point Average) ปริญญาตรี วุฒิและประสบการณ์ การสอนของครูว่าจะส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน ภายใน 5 ปี หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาและประสบการณ์การสอนของครูเป็นปัจจัยส่วนหนึ่ง ที่ส่งผล ให้ครูมีความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรแตกต่างกัน เมื่อครูนำหลักสูตรไปใช้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกันด้วย จากประสบการณ์ในการอบรม/สัมมนาการใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่า มีครูถึงร้อยละ 49.40 ที่ไม่เคยได้รับการอบรม/

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, "ตัวกำหนดที่สำคัญต่าง ๆ ต่อคุณภาพของการ ประถมศึกษา," ประชาศึกษา 12 (กรกฎาคม 2513): 12-17.

² Phing Cheng Shim, "A Study of the Curriculum Effect of Four Teacher Characteristics on the Achievement of Elementary School Pupil," Dissertation Abstracts, (1964):5225:5226.

สัมมนา ทั้ง ๆ ที่ครูเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง สาเหตุนี้จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในการใช้หลักสูตร ทำให้หลักสูตรที่เข้สัมฤทธิ์ผลน้อยลง

3. บุคลากรทางการศึกษา พบว่าศึกษานิเทศก์มีอายุระหว่าง 21-30 ปี เฉลี่ยคิด เฉ้มแข็ง เกยสำรวจไว้และพบว่า ศึกษานิเทศก์ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปเกิดเป็นร้อยละ 52.40 ส่วนอีกร้อยละ 47.60 มีอายุต่ำกว่า 40 ปี แสดงว่าศึกษานิเทศก์ในปัจจุบันนี้มีอายุน้อยกว่าที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาถึงอายุราชการที่มีอายุระหว่าง 6-10 ปี แสดงว่าศึกษานิเทศก์ับราชการมานานพอสมควร แต่พิจารณาถึงระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง พบว่าศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่เพิ่งมาดำรงตำแหน่ง ได้ไม่ถึง 5 ปี จากระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการอบรม/สัมมนาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่าศึกษานิเทศก์สำเร็จปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ และมีประสบการณ์ในการอบรม/สัมมนาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มาแล้ว จึงพอสรุปได้ว่า ศึกษานิเทศก์มีความพร้อมในการใช้หลักสูตร และพร้อมที่จะช่วยเหลือแนะนำครูในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนได้

ความพร้อมของโรงเรียน

จากความพร้อมของโรงเรียน พบว่าในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ผู้บริหาร และครูเห็นว่า ส่วนใหญ่มีห้องปฏิบัติการเพียงพอ มีเพียงห้องบางอย่าง เช่น ห้องจัดกิจกรรมนักเรียน ห้องปฏิบัติการวิชาชีพ ฯลฯ ที่เห็นว่ายังไม่เพียงพอ โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่

¹ วิจิต เข้มแข็ง, "ความคาดหวัง เกี่ยวกับบทบาทงานวิชาการของศึกษานิเทศก์ ประถมศึกษาประจำจังหวัด," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 66.

เพียงพอ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ ไม่มีห้องปฏิบัติการ ดังนั้นโรงเรียนน่าจะได้รับความสนใจ และได้รับความช่วยเหลือคือ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนขนาดเล็ก เพราะการขาดความพร้อมเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปตามหลักการของหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร

หน่วยศึกษานิเทศก์

1. การผลิผลิสื่อการเรียนของหน่วยศึกษานิเทศก์เพื่อช่วยเหลือโรงเรียนในการใช้หลักสูตร ผลการวิจัย พบว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความเห็นว่า หน่วยศึกษานิเทศก์ยังมีการผลิตสื่อการเรียนอยู่ในเกณฑ์น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวงงบประมาณและหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์มีมาก ในขณะที่ตัวราคากำลังมีน้อย จากนั้นแผนกปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จึงมุ่งเน้นไปที่งานนิเทศการสอน และการจัดประชุมอบรมเสียเป็นส่วนมาก จากงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์ พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ที่สำคัญได้แก่ ปัญหาจำนวนศึกษานิเทศก์ต่อครู ต่อโรงเรียนไม่ได้สัดส่วนกัน งบประมาณมีน้อย อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการนิเทศการศึกษามีไม่พอ หน้าที่ของศึกษานิเทศก์กำหนดไว้กว้างขาดการปฏิบัติ¹ เรายังพบว่าการจัดทำ

¹ ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์, "การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษาสับเอ็ด," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า ฉ.

คู่มือและเอกสารทางวิชาการและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนได้แก่ฉบับนี้¹

2. การใช้ผลการศึกษาค้นคว้า ทดลอง วิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อช่วยเหลือครูในการใช้หลักสูตรของหน่วยศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยพบว่า หน่วยศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่างานของหน่วยศึกษานิเทศก์ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย นอกจากนี้อาจเป็นเพราะว่าครูยอมรับผลของนวัตกรรมทางการศึกษาน้อย ซึ่งครูคิดว่าเป็นการยุ่งยากเกินความสามารถที่จะปฏิบัติได้ เมื่อครูไม่ยอมรับ ศึกษานิเทศก์จึงไม่ยักนำเอาผลของการค้นคว้า ทดลอง ไปใช้กับครู

เมื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการทำงานระดับหน่วยศึกษานิเทศก์พบว่า มีความเห็นแตกต่างกัน โดยที่บุคลากรทางการศึกษามีความเห็นแตกต่างจากผู้บริหารและครู ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์เองย่อมจะเห็นงานที่ตนปฏิบัติไป แต่เนื่องจากปัญหาเรื่องจำนวนศึกษานิเทศก์ต่อโรงเรียนไม่ได้สัดส่วนกัน รวมทั้งเหตุผลที่กล่าวไว้ในข้อ 1 จึงอาจเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารและครูที่มีจำนวนมากในเขตการศึกษา ซึ่งได้รับการนิเทศจาก ศึกษานิเทศก์เพียงน้อยครั้ง จึงเห็นว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์ ที่พบว่า หน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด เกี่ยวกับการพิจารณาหรือ พัฒนาหลักสูตรแบบ เรียบน หรือแนวการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันได้ผลเป็นอันดับหก² สำหรับศึกษานิเทศก์เขตซึ่งปฏิบัติงานตามหน้าที่ในระเบียบเดียวกัน อาจมีสาเหตุคล้ายคลึงกันได้ ดังนั้นจึงมีผลทำให้ผู้บริหารนิเทศ มีทัศนคติไม่ดีต่อศึกษานิเทศก์ ดังผลการวิจัยของ ชีรเทพ ทองสถิตย์ พบว่า ผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ครูมีความรู้สึกว่าจะช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า จ.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า จ.

ได้น้อย ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้ปานกลาง การแนะนำไม่ตรงตามความต้องการของครู ทัศนคติโดยทั่วไปของครูที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ได้ไปในทางที่ดี และวิจิต เข้มแข็ง ยังวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ยังมีความสับสนในบทบาทหน้าที่ของตน

กลุ่มโรงเรียน

1. การให้ความช่วยเหลือของโรงเรียนในกลุ่มในคานส์การเรียน วัสดุครุภัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะความไม่เพียงพอของสื่อการเรียน วัสดุครุภัณฑ์ในแต่ละโรงเรียนเองซึ่งยังช่วยตนเองไม่ได้ และยังมีความต้องการอีกมาก จึงไม่มีเหลือพอที่จะช่วยเหลือโรงเรียนอื่น ถึงแม้ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ก็ตาม หรือสิ่งที่โรงเรียนขนาดใหญ่พอที่จะช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็กกว่าได้ ก็มักจะเป็นสิ่งที่เหลือ หรือไม่มีคุณภาพ หรือถ้าเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนกันก็คงยังไม่มีการทำกันอย่างจริงจัง
2. การจัดศูนย์วิชาการ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมและพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง เห็นกลุ่มโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ถึงแม้ว่าการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนเพื่อร่วมมือส่งเสริมงานทางวิชาการ แต่ในทางปฏิบัตินั้นจะเห็นว่า คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มาจากผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานหรืองานสอนของตนอยู่แล้ว เพียงใช้เวลาส่วนหนึ่งให้กับการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนจึงอาจเห็นว่า ยังมีงานอื่นที่ควรรับผิดชอบให้กับกลุ่มก่อนการจัดตั้งศูนย์วิชาการ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการจับคู่บุคลากรในการบริหารศูนย์อีกด้วย

¹ ธีรเทพ ทองสถิตย์, "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษามีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์," (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า จ.

² วิจิต เข้มแข็ง, เรื่องเดียวกัน, หน้า ฉ.

3. การจัดให้มีการสังเกตการสอนของครูในกลุ่มหรือต่างกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม และพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย อาจเป็นเพราะว่าครูต้องมีการรับผิดชอบมากไม่ว่าจะเป็นทางโรงเรียนหรือทางบ้าน ครูต้องรับผิดชอบครอบครัว ต้องเตรียมการสอน ครูบางคนยังต้องรับผิดชอบงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงานสอนอีก นอกจากนี้เวลาทำการสอนในแต่ละโรงเรียนย่อมตรงกัน การที่จะไปสังเกตการสอนของครูในกลุ่มเดียวกันหรือต่างกลุ่ม ย่อมหมายความว่าต้องหยุดทำการสอนและมีการสอนชดเชยเกิดขึ้น ฉะนั้นจึงหาโอกาสได้ยาก

4. การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า จากการพิจารณาโดยส่วนรวมและพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างแล้ว เห็นว่า คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย อาจเป็นเพราะคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนไม่มีเวลาพอที่จะนิเทศติดตามผล ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มอาจคิดว่า ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารกระทำอยู่แล้ว นอกจากนี้การติดตามผลเท่าที่เป็นอยู่จะเป็นการตรวจ หรือดูความก้าวหน้าในการทำงานเท่านั้น ไม่ได้ทำการตามหลักการนิเทศที่แท้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการกลุ่มยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการนิเทศ จึงไม่ได้ปฏิบัติงานด้านนี้กัน หรืออีกด้านหนึ่ง การยอมรับการนิเทศและติดตามผลอาจยังมีน้อย เมื่อไม่มีการยอมรับ ไม่มีความสนใจ ในที่สุดก็อาจทำให้การปฏิบัติงานด้านนี้ลดน้อยลงไป

5. การจัดเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนในกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่ายังมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ตามปกติเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการที่สำคัญของโรงเรียน มักถูกกำหนดโดยกรมวิชาการหรือกรมสามัญอยู่แล้ว การที่จะทำให้อะดับกลุ่มสร้างเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาอีก จึงอาจเป็นเรื่องซับซ้อน ไม่มีความจำเป็นหรืออีกในสาเหตุหนึ่งก็คือ คณะกรรมการกลุ่มไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้

เมื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการทำงานระดับกลุ่มโรงเรียน พบว่า มีความเห็นแตกต่างกัน โดยที่ผู้บริหารมีความเห็นแตกต่างจากครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ส่วนใหญ่คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนหรือประธาน

กลุ่มโรงเรียน มักได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้เข้าไปสัมผัสงานกลุ่มโรงเรียนมากกว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพราะครูจะเป็นเพียงผู้ที่ปฏิบัติตามหรือรับทราบมติของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งหมายถึง ศึกษานิเทศก์จะเป็นเพียงผู้ประสานงานกลุ่มโรงเรียนเท่านั้น

โรงเรียน

คานหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร

1. การใช้แหล่งวิทยากรและสถานประกอบการ ผลจากการวิจัย พบว่า ยังมีการใช้แหล่งวิทยากรและสถานประกอบการอยู่ในเกณฑ์น้อย และเห็นว่าทำให้เกิดปัญหาอยู่ในระดับมาก และถาพิจาณาตามขนาดเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย และมีปัญหาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่ถาพิจาณา ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีปัญหาอยู่ในระดับมาก มีโรงเรียนขนาดใหญ่เท่านั้นที่เห็นว่าไม่มีปัญห่าปานกลาง ดังนั้นจะเห็นว่า เป็นเรื่องที่ เป็นปัญหา ซึ่ง สอดคล้องกับงาน วิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 เกี่ยวกับสภาพ การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่า "การฝึกงานนอกสถานที่ โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนมากไม่ได้ใช้แหล่งวิทยากรสถานประกอบการในการสอนวิชาอาชีพ จะมีอยู่บ้างในโรงเรียนประจำตำบล" ¹ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เวลาเรียนที่จัดไว้น้อย นักเรียนต้องเสียเวลาในการเดินทางไปมาหรือการคมนาคมไม่สะดวก บางครั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หรือครูอาจเห็นว่า นักเรียนยังรับผิดชอบตนเองไม่ได้ หรือบางห้องที่อาจไม่มีสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยากรเลย

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, กองวิจัยการศึกษา, "สภาพการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521," วิจัยสนเทศ (พฤศจิกายน: 2523): 3.

2. ความร่วมมือของแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า แหล่งวิทยาการและสถานประกอบการให้ความร่วมมืออยู่ในเกณฑ์น้อย และเห็นว่าทำให้เกิดปัญหาใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามขนาดโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน ที่พบว่าผู้บริหาร และครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เห็นว่าแหล่งวิทยาการสถานประกอบการให้ความร่วมมืออยู่ในเกณฑ์ น้อย และเห็นว่าทำให้เกิดปัญหามากเช่นเดียวกัน ผลการวิจัยครั้งนี้มีผลเกี่ยวเนื่องมาจากข้อ 1 เพราะถ้า สถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการไม่ยอมรับและไม่ให้ความร่วมมือแล้ว ย่อมเป็น สาเหตุให้โรงเรียนไม่สามารถส่งนักเรียนออกไปใช้แหล่งวิทยาการและสถานประกอบการได้

3. ความพอเพียงของเอกสารหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า จากความคิดเห็นโดย ส่วนรวมของผู้บริหารและครูโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เห็นว่าเอกสารหลักสูตรยังไม่เพียงพอ การใช้ หลักสูตรในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จโดยยาก ถ้าขาดเอกสารหลักสูตร การที่โรงเรียนขาดเอกสาร หลักสูตรอาจเป็นเพราะว่า กรมวิชาการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบส่ง เอกสารไปให้โรงเรียนในจำนวน จำกัด ซึ่งไม่พอเพียงกับจำนวนครูที่ต้องการใช้ ทำให้คงหยิบยืมหรือหมุนเวียนกันใช้ ย่อมไม่สะดวก ต่อการสอนของครู การขาดเอกสารหลักสูตรเป็นสิ่งที่ควรปรับแก้ไข

คานบคูลากร

ผลการวิจัยพบว่า มีสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่จากการ วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด พบว่ามีสภาพและปัญหาแตกต่างกัน โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวม ของโรงเรียนแต่ละขนาด พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยรวมคานสภาพการใช้หลักสูตรสูงกว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนคานปัญหานั้น โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำกว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อาจเป็นไปได้ว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพและปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลางเหมือนกัน แต่ถาพิจารณาตามคว ามเป็นจริง ครูส่วนมากยอมทอการสอนในโรงเรียน ขนาดใหญ่ เพราะมีความพร้อมในการเรียนการสอนมากกว่า ให้ความสะดวกและมีสิ่งแวดลอมที่ดีกว่า ครูโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ย่อมมีโอกาสแลกเปลี่ยน

ความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้โรงเรียนขนาดใหญ่มักจะตั้งอยู่ในตัวจังหวัดหรืออำเภอ
ขนาดใหญ่ครูยอมสะดวกในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ผู้วิจัยเห็นว่ายอมเป็นไปได้ที่โรงเรียน
ขนาดกลางและขนาดเล็กมีสภาพและปัญหาแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ผลการวิจัย พบว่าสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรศึกษานี้อยู่ในระดับปานกลาง แต่จาก
การวิเคราะห์พบว่า โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดมีปัญหาแตกต่างกัน โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาแตกต่าง
ไปจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมของโรงเรียนแต่ละขนาด
แสดงว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาในลักษณะ
การปฏิบัติ ความเหมาะสมของสภาพการใช้หลักสูตรในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติและความเหมาะสม
มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก นอกจากนี้จากสภาพความพร้อมเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการต่าง ๆ
ของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนมากมีห้องปฏิบัติการที่สะดวกเพียงพอและอาจเป็น
ไปได้ว่ายังมีความพร้อมเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนขนาดใหญ่จึง
แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

สื่อการเรียนรู้

1. การประชุมปฏิบัติการของโรงเรียนเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า
โรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยจึงทำให้เกิดปัญหาการ เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัย
พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย จึงทำให้เกิดปัญหาการ ทั้งนี้อาจเป็น
เพราะว่าโรงเรียนขาดงบประมาณ หรือบางโรงเรียนมีงบประมาณแต่ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน
ในบางครั้งเนื่องจากครูมีชั่วโมงสอนมาก และยังมีงานนอกเหนือจากงานสอนเพิ่มขึ้นอีก จึงทำให้ไม่มีเวลา
พอที่จะสนใจในการจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้ หรือครูอาจสนใจแต่เนื่องจากครูขาดความรู้
และเทคนิคในการจัดทำสื่อการเรียนรู้และขาดผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรที่จะให้ความรู้ความเข้าใจอย่าง

แท้จริงในเรื่องนี้ จึงทำให้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายงานการติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ชั้นประถมศึกษาที่ 1 พบว่า

- 1.1 ครูใหญ่ไม่เข้าใจเป้าหมาย หลักการและไม่บริหารบริการหลักสูตรให้เป็นไปตามเป้าหมาย
- 1.2 การจัดทำสื่อการเรียนการสอน ครูใหญ่ไม่หิงงบประมาณ ต้องออกทุนส่วนตัว
- 1.3 ครูใหญ่ไม่ติดตามผลและไม่ให้ความช่วยเหลือในกรณีเรียนการสอน¹
นอกจากนี้ผลการวิจัยของ แจ่มจันทร์ ปรีชาดิษฐ์ เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 พบว่า
- 1.4 วัสดุและอุปกรณ์ที่ครูพบมากคือ ไม่มีเวลาผลิตสื่อการเรียน เพราะว่ามีชั่วโมงสอนมาก ขาดงบประมาณด้านการศึกษาและผลิตสื่อการเรียน
- 1.5 ครูต้องการความรู้ในการผลิตและใช้สื่อการสอนวัสดุเหลือใช้²

ในทำนองเดียวกันในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ก็อาจเป็นเหมือนระดับประถมศึกษาตามเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น

2. ความช่วยเหลือของชุมชนเกี่ยวกับสื่อการเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ช่วยเหลือโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์น้อย และเมื่อพิจารณาในลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามขนาดของโรงเรียน พบว่าชุมชนได้ช่วยเหลืออยู่ในเกณฑ์น้อย ทั้งนี้อาจ

¹สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, หน่วยศึกษานิเทศก์, "รายงานการติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพ.ศ. 2521 ชั้นประถมศึกษาที่ 1," (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการศึกษา, 2522).

²แจ่มจันทร์ ปรีชาดิษฐ์, "ปัญหาและความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรีในการใช้หลักสูตรพุทธศักราช 2521," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522) หน้า จ-ฉ.

เป็นเพราะว่าโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ที่จะทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการเรียน หรือ อาจเป็นเพราะในท้องถิ่นนั้นไม่มีวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำสื่อการเรียนตามที่โรงเรียนต้องการได้ ใน บางครั้งอาจเป็นเพราะว่าชุมชนมีสภาพทาง เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ไม่ดีพอ

จากการวิเคราะห์สภาพและปัญหาของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด พบว่า โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีสภาพและปัญหาแตกต่างกัน โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพและปัญหาแตกต่างจากโรงเรียน ขนาดกลางและขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยด้านสภาพการใช้ หลักสูตรสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และมีค่าเฉลี่ยด้านปัญหาค่ากว่าโรงเรียนทั้ง 2 ขนาด ผลการวิเคราะห์นี้อาจเป็นไปได้ว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์พอที่จะผลิตหรือจัดทำ สื่อการเรียนให้ครูได้บ้าง ซึ่งต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

การประเมินผล

1. การประเมินผลก่อนเรียนซึ่งศึกษาหาความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรทางการศึกษา เห็นว่าครูได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก แต่ผู้บริหารและครู เห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร และครูเห็นว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ประเมินผลก่อนเรียนอยู่บ้างพอสมควร แต่ที่เวลาในการ สอนจะอำนวยให้ เนื่องจากเนื้อหาวิชาเนิ่นมาก จึงไม่มีเวลาในการจัดทำเครื่องมือหรืออาจเป็นเพราะ ว่าครูไม่เข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องการประเมินผลก่อนเรียนดีพอ ซึ่งสอดคล้องกับการติดตามผลและแนะนำ การใจหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เขตการศึกษา 5 ที่พบว่าทางโรงเรียนเห็นปัญหา ต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าไม่สามารถดำเนินการประเมินผลก่อนเรียนและระหว่างเรียนได้คือ

- 1.1 ขาดเครื่องมือในการวัดผลแต่ละครั้ง
- 1.2 ครูผู้สอนไม่มีเวลาเนื่องจากเนื้อหาวิชามาก เวลาจะจัดทำเครื่องมือจึงไม่มี
- 1.3 บางชั้นแบบเรียนหรือคู่มือครูมาช้าเกินไป ทำให้ขาดเอกสารประกอบการ จัดทำ

¹ สำนักงานศึกษาธิการเขต 5, สรุปการติดตามผลและแนะนำการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา 2521 เขตการศึกษา 5 เอกสารสำคัญที่ 4/25 24, หน้า 56. (อัครสำเนา).

สำหรับบุคลากรทางการศึกษา เห็นว่า ครูได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่าควรจะได้มีการปฏิบัติไ้มากกว่านี้ เพราะการประเมินผลก่อนเรียนนั้นเป็นการประเมินผล เพื่อศึกษาว่าผู้เรียนมีพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนรายวิชานั้นหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดกลุ่ม ช่วยเหลือด้านการสอนซ่อมเสริมหรือจัดโครงการเรียนให้เป็นพิเศษก่อนลงมือสอน บุคลากรทางการศึกษาในฐานะที่เป็นศึกษานิเทศก์ จึงเห็นว่า ครูได้ปฏิบัติน้อยและยังเป็นปัญหาอยู่

2. การประเมินผลการเรียนในแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่า ได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ส่วนครูเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่าปัญหามาก เรื่องนี้สืบเนื่องมาจากรื่องการใช้แหล่งวิทยาการและสถานประกอบการที่ก้าวมาแถวขงคนที่พบว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย การประเมินผลจึงอยู่ในเกณฑ์น้อยเช่นกัน ซึ่งอาจเนื่องมาจากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการไม่ให้ความร่วมมือ และครูขาดความรู้ความเข้าใจไม่ให้ความสนใจ ในการประเมินผล ในบางครั้งครูต้องรับผิดชอบในการสอนนักเรียนหลายกลุ่ม ทดววิชาซ่อมทำให้ไม่สะดวกในการติดตามผลนักเรียน

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนขนาดใหญ่มีความแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก จากการพิจารณาจากค่าเฉลี่ยผู้วิจัยคิดว่าอาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนทั้ง 2 ขนาดไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่หรือห้องปฏิบัติการวิชาชีพต่าง ๆ เครื่องมือในการประเมินผล บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการประเมินผล ย่อมมีมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

จากผลการวิจัย ปรากฏว่า สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นที่ไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีความแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเกือบทุกด้านโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้หลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นด้าน—

หลักสูตรและเอกสารหลักสูตร บุคลากรทางการศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนและเอกสารหลักสูตร บุคลากรทางการศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนและการประเมินผล แสดงว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ถึงแม้จะมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แต่ผู้วิจัยก็ยังเห็นว่าสามารถที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ให้สัมฤทธิ์ผล ได้มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังนั้นโรงเรียนที่ควรให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งคือโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. ควรรจัดตั้งศูนย์วิชาการของหน่วยศึกษานิเทศก์เขต และของกลุ่มโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือครูในด้านการเรียนการสอน เพื่อเป็นศูนย์กลางให้บริการข่าวสารความรู้ใหม่ ๆ และผลิตสื่อการเรียน เพื่อให้บริการแก่ครูที่ต้องการความช่วยเหลือ และเป็นศูนย์กลางในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของครู นอกจากนี้เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้คำปรึกษาหารือแก่ครูรวมทั้งรับฟังปัญหาความคิดเห็นและขอเสนอแนะต่าง ๆ
2. ควรมีการประชุมปฏิบัติการเพื่อจัดทำสื่อการเรียนแก่ครูทั้งในระดับศึกษานิเทศก์และกลุ่มโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้ครูได้ทราบวิธีการและได้ฝึกปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้ครูได้เห็นประโยชน์ของสื่อการเรียน
3. กรมวิชาการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรเพิ่มจำนวนเอกสารหลักสูตรที่ส่งให้กับโรงเรียนใหม่มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า กลุ่มโรงเรียนหรือกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนควรทำสำเนาแจกให้พอเพียงกับความต้องการของครู
4. โรงเรียนควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้แหล่งวิทยาการสถานประกอบการได้เข้าใจการใช้หลักสูตรดียิ่งขึ้น เพื่อให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการรับนักเรียนเข้าฝึกงาน
5. ศึกษาธิการหรือผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรชี้แจงและเน้นให้ครูคำนึงถึงประโยชน์ของการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อที่ครูจะได้ศึกษาพื้นฐานของผู้เรียนและเป็นประโยชน์ในการจัดกลุ่ม รวมทั้งการสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ครูควรมีคู่มือการประเมินผล การเรียน เพื่อจะได้ศึกษาถึงวิธีการและแนวทางการประเมินผล แต่ละบทแต่ละตอนของแต่ละรายวิชา

6. ควรจัดให้มีการสังเกตการสอนหรือประชุมปรึกษาร่วมกันระหว่างครูในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันหรือต่างกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ระวังครูด้วยกัน

7. ศึกษาวิเคราะห์ คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน หรือผู้เกี่ยวข้องควรได้นิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งหาวิธีการที่จะทำให้ครูยอมรับการปฏิบัติงานของตน ในขณะที่เดียวกัน ครูก็ควรศึกษาถึงงานและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ และยอมรับการนิเทศด้วยความจริงใจ เพื่อจะได้ร่วมกันแก้ปัญหาในการเรียนการสอน

8. หน่วยงานศึกษานิเทศก์ กลุ่มโรงเรียน ควรจัดอบรมครูเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เพื่อให้ครูได้ทราบวิธีการใช้หลักสูตรใหม่บรรลุเป้าหมายและควรจัดอบรมในระยะก่อนเปิดเรียนภาคต้น เพื่อครูจะได้มีเวลาศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ตลอดจนเตรียมการต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนเปิดภาคเรียน

9. โรงเรียนในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรมากกว่า ควรให้ความช่วยเหลือโรงเรียนที่ยังไม่พร้อม อาจให้ยืมสื่อการเรียน เอกสารประกอบหลักสูตร และให้ใช้สถานที่บางอย่างของโรงเรียน เช่น ห้องโสตทัศนศึกษา โรงพลศึกษา หอจดหมายเหตุ ฯลฯ ตลอดจนให้นักเรียนโรงเรียนอื่นเข้ามาค้นคว้าในห้องสมุดของโรงเรียนได้

10. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ควรได้นำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรในหน่วยงานและขอบเขตหน้าที่การปฏิบัติงานของตนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำวิจัยต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ทำในลักษณะกว้าง เพื่อให้ทราบสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรในลักษณะส่วนรวมเท่านั้น จึงอาจได้ข้อมูลที่ไม่ละเอียดเท่าที่ควร ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรได้ศึกษาสภาพและปัญหาในแต่ละด้านหรือแต่ละกลุ่มวิชาให้ละเอียด เพื่อให้จะได้ทราบสภาพและปัญหาในการใช้หลักสูตรในแต่ละด้านหรือแต่ละกลุ่มวิชาให้ลึกซึ้ง

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีเพียง ผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์

เท่านั้น ดังนั้นควรมีการศึกษาให้ทั่วถึงทุกเขตการศึกษา หรือในสังกัดอื่น ๆ เช่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน และควรวัดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เช่น ศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น

3. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กับสังกัดอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หรือระหว่างเขตการศึกษา 9 กับเขตการศึกษาอื่น

.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย